

Betning mot jordloppor i vårraps

Peder Wærn, Jordbruksverkets Växtskyddscentral i Uppsala

Många fält med ojämn och långsam uppkomst i området närmast norr om Mälaren drabbades hårt av jordloppsangrepp. Framförallt var de östra delarna av området utsatta för angrepp. Skadorna blev i en del fall totala. Där markstrukturen var god, med bra markfukt samt där såbädden var grund och jämn, medförde detta i regel bra uppkomst och därmed blev jordloppsskadorna förhållandevis små och betydelselösa. Vet man att det senare gäller kan man sannolikt låta bli att beta utsädet. Detta bekräftas av årets försöksresultat, men också inom praktisk odling. Vet man däremot att risken finns att man får problem med etableringen vid försommartorka bör man inte tveka att beta utsädet.

Angrepp av jordloppor är ett vanligt problem i våroljeväxterna i odlingsområdet närmast norr om Mälaren. I regel betas utsädet med en insekticid. Mot bakgrund av den diskussion som förts huruvida betning mot jordloppor i våroljeväxter är motiverad eller ej lades fyra försök ut i Svea-området. Två försök låg söder om Uppsala och två försök placerades i Västmanland. Försöken i Uppland såddes med 150 frön/m² (5 kg/ha) och i Västmanland såddes 240 frön/m² (9 kg/ha). Orsaken till den relativt sett lägre utsädesmängden i Uppland var att man ville öka risken för angrepp i dessa försök. Betningsmedlet som användes var Chinook FS 200 med dosen 20 ml/kg utsäde.

Lokalt ovanligt starka angrepp av jordloppor norr om Mälaren

I samband med uppkomst, med början runt den 10 maj, förekom mycket kraftiga inflygningar av jordloppor i fälten norr om Mälaren. Flera arter av jordloppor är aktuella, men det var den vågrandiga jordloppan som dominerade. Framförallt drabbades de sydöstra delarna av Uppland, medan övriga områden inom Sveas region klarade sig bättre. Från landskapen söder om Mälaren och i västra Sverige fanns inga rapporter om problem med jordloppor.

Entomologerna på SLU hade vid samma tidpunkt blivit uppmärksammade på ansamlingar av enorma mängder ilanddrivna insekter utefter Upplandskusten. Provtagningar visade att förutom bärfisar förekom även en hel del jordloppor. Starka ostvindar under början av maj hade sannolikt medfört att dessa insekter blåst över från andra sidan Östersjön.

Normalt brukar betning ha tillräcklig effekt, men nu fick många jordbrukare komplettera med en pyretroidbehandling för att förhindra allvarliga ätskador av jordlopporna. I några fall där man låtit bli att beta, blev skadorna så stora att man tvingades så om. Vid det omslag till en svalare och mer ostadig vädertyp som skedde runt mitten av maj trodde man att angreppen skulle klinga av som de brukar gör i sådana fall. Så skedde också tillfälligt, men i fält där tillväxten var dålig tilltog angreppen åter igen bara efter några dagar. Det verkade som om redan hårt drabbade fält eller delar av fält hade en större dragningskraft på nya jordloppor än fält som tidigare klarat sig ifrån allvarligare an-

Växtskydd

grepp. Omsprutningar med pyretroider var vanligt förekommande i fält med dålig tillväxt.

Stora behandlingseffekter i Uppland och små i Västmanland

Försöken i Uppland drabbades betydligt hårdare av jordloppor än försöken i Västmanland.

En viktig förklaring är sannolikt den lägre utsädesmängden i Upplandsförsöken. Men en sämre uppkomst på grund av torrare väder, i kombination med större mängder jordloppor betydde säkert också mycket. I Västmanlandsförsöken var skördeeffekterna små. Betningen gav drygt 10 % fler plantor och reducerade även gnagskadorna med

över 90 %. Enbart pyretroidbehandling hade svag positiv verkan på såväl bestånd som gnagskador.

Resultaten från Upplandsförsöken visar däremot på drastiska effekter, från ingen skörd alls i obehandlat led upp till drygt 2 800 kg/ha vid betning kombinerat med pyretroidbehandling. Enbart betning gav ca 1 200 kg/ha. Det gick inte heller att förlita sig på enbart pyretroidbehandling i dessa försök. Jordlopporna var så glupska att de angrep plantorna under markytan före uppkomst. Det var därmed svårt att ”behovsanpassa” bekämpningen. Resultaten visar tydligt att man var tvungen att kombinera betningen med åtminstone en pyretroidsprutning.

Tabell 27. Bekämpning av jordloppor i vårraps. 4 försök i Svea, 2004. L13-1035

Behandling	Fransåker	Haknäs	Brunnby	Hallstaber	Medel	
					Franså+Hakn	Brunnb+Hallstab
Obehandlat	0	200	1860	2350	100	2110
Obetat+Decis 0,3 kg/ha	+550	+330	+220	+10	+440	+220
Betat*	+1090	+1300	-190	+100	+1200	-50
Betat*+Decis 0,3 kg/ha	+2860	+2670	+80	-60	+2770	+10
Län	AB	C	U	U	AB+C	U
LSD	232	260	344	85		

* Chinook FS 200, 20 ml/kg utsäde

Tabell 28. Gradering av jordloppsskador. 4 försök i Svea, 2004. L13-1035

Behandling	Plantor/m ² vid hjärtbladstadiet		% angripen bladyta vid hjärtbladstadiet	
	Medeltal AB+C län	Medeltal U län	Medeltal AB+ C län	Medeltal U län
Obehandlat	4	198	80	9,3
Obetat+Decis 0,3 kg/ha	8	193	43	8,9
Betat*	113	228	25	0,8
Betat*+Decis 0,3 kg/ha	152	219	14	0,9
Antal försök	2	2	2	2

* Chinook FS 200, 20 ml/kg utsäde